

Ifjúságkutatás 2008.

Orosháza

Fókuszcsoportos vizsgálatok elemzése

Pauleczki Andrea

Köszönetnyilvánítás

A következő intézményeknek szeretnénk köszönetet mondani a vizsgálat helyszínének biztosításában nyújtott támogatásukért: Orosháza Város Önkormányzatának, Művelődési Házának és a Kodolányi János Főiskola orosházi kirendeltségének.

Külön köszönet illeti mindhárom fókuszcsoport résztvevőit, Csányiné Kádár Tündét, a Polgármesteri Hivatal Kulturális Osztályának vezető főtanácsosát, és Csizmadia Gergelyt, az Orosházi Önkormányzat képviselőjét, akik értékes tanácsaikkal, támogatásukkal és közreműködésükkel hozzájárultak kutatásunk eredményes megvalósításáért.

Bevezetés

Orosháza Város Önkormányzatának megbízásából az Európai Ifjúsági Kutató, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ munkatársaival ifjúságkutatást folytattunk Orosházán 2008. április 11. és május 9. között. A kutatás célja az volt, hogy megalapozzuk a település ifjúsági stratégiájának kialakítását. A kutatás feladata az orosházi ifjúság világának megértése, a fiatalok életvitelének (értékeinek, kulturális fogyasztásának, szabadidő eltöltési szokásainak megjelenítése) és vélekedéseinek megismerése és elemzése.

A stratégia és a hozzá kapcsolódó cselekvési terv, reményeink szerint, jelentősen hozzájárulhat a város további életének eleven és fejlődni képes ugyanakkor új generációkat megtartó és őket megértő jövőjének megalapozásához.

A kutatás két fő elemből épült fel: kvantitatív, vagyis mennyiségi és kvalitatív, vagyis minőségi vizsgálatból. A kutatás kvantitatív oldalát a 14-18 éves korosztályban 500 fős reprezentatív mintán történő lekérdezésre kerülő kérdőív adta, míg a kvalitatív vizsgálat a három fókuszcsoportos interjúnak a lebonyolítását jelentette.

Jelen tanulmány a fókuszcsoportos vizsgálatok elemzését tartalmazza, amely kiegészítő adatforrásként szolgál, hiszen a kutatás elsősorban a kérdőíves módszeren alapszik, ezt megelőzték, illetve párhuzamosan folytak a fókuszcsoportos interjúk, vagyis a kvalitatív adatgyűjtés.

A fókuszcsoportos vizsgálatokon elhangzott felvetések, javaslatok, vélemények nem minden esetben egyértelműek, így ezek elemzésének eredményei önálló következtetések levonására nem alkalmasak, a kutatás kiegészítését és megértését szolgálják.

Módszerválasztás indoklása

A fókuszcsoportos vizsgálatok legfontosabb előnye véleményem szerint, hogy olyan finom részleteket fedezhetünk fel a vizsgálandó kérdéskörök kapcsán, amelyeknek egyébként bármiféle kérdőíves, vagy egyéb más módszerrel végzett vizsgálat is csak nagyon nehezen vagy egyáltalán nem tudna megmutatni.

A fókuszcsoport által általános információkat gyűjthettünk az adott témában. Egy probléma megoldásában a „több szem, többet lát” elvet követve bukkanhatunk rá újabb, kreatívabb ötletekre. Orosházán folytatott ifjúságkutatásunk szempontjából e mellett még az is rendkívül fontos, hogy a célként kitűzött, fiatalok igényeinek és életük megismerése mellett az interjúk lehetőséget teremtettek a szükségletek és az attitűdök feltárására is.

Módszerünk előnye, hogy a fókuszcsoportok interjúi során mindhárom alkalommal a résztvevők vélemény cseréjéből és a személyes interakciókból adódóan többlet információra tehattünk szert. Azonban számolnom kellett azzal, hogy, a résztvevők habitusa, személyisége megnyilvánulási képessége egészen eltérő lehet, és hogy néha előfordulnak torzítások is, így az adatok sok esetben nehezen értelmezhetők. Az ezekből adódó nehézségeket igyekeztük úgy áthidalni, hogy szándékosan egyszerre vizsgáltuk a három fókuszcsoportos vizsgálat anyagát és azoknak a tematikusságára és szisztematikusságára koncentráltunk, az eredmények egységesítése végett.

Éppen ebből kifolyólag, olyan kategóriákat hoztunk létre (munkavállalás itthon és külföldön, az orosházi ifjúság, jövőbeli kitekintések stb.), amelyek vizsgálata és az azokra történő fókuszállás a kutatásunk szempontjából mindenképpen fontos volt. Kerestük, tehát azokat a releváns megnyilvánulásokat a fókuszcsoportos interjúk résztvevőitől, amelyek tárgya, témája megegyezett, így ezek ugyanazon kontextusban történő elemzésére és bemutatására törekedtünk.

Csoportösszetétel és szituációs tényezők

2008. április 11. és május 8. között a három fókuszcsoportos vizsgálatra Orosházán, olyan helyeken került sor, amelyről feltételeztük, hogy semlegessége és a környezet lehetővé teszi a résztvevők számára a szabad véleménynyilvánítást és a kedvező nyugodt légkört.

Az első fókuszcsoport a város képviselőiből állt ahova eredetileg minden képviselőt, két időpontot megjelölve hívtunk meg, többüket telefonon is el tudtunk érni. Néhányan jelezték más elfoglaltságukat, de a képviselőtestületből 4 képviselő és a polgármester jelent meg végül. Közülük ketten az idősebb, hárman a fiatalabb korosztályt képviselték. A csoportban egy női résztvevő volt, a moderátoron kívül. Korábbi kutatások bebizonyították, hogy a csoportok nemi összetétele befolyásolja a fókuszcsoportok kimenetelét, amivel nekünk is számolnunk kellett, hiszen esetünkben ráadásul a beszélgetés, bizonyos kérdéskörök megvitatása a vezető és az önkormányzati képviselők között történt, tehát a vizsgálat után is egy szervezetben kell dolgozniuk. Mondanivalójukat és véleményüket tehát nagyban befolyásolhatta, hogy ha a többiekkel, esetleg a többséggel ellentétes állásponton voltak. Bár a beszélgetés féligstrukturált vezérfonal alapján zajlott, elkerülhetetlenek voltak a „sztorizgatások” („Az én fiaim...”; „Az én húgom...”; „Holland barátaim...”), amelyek sok esetben más területekre terelték az interjút. Sokszor váltott ki az adott téma konfliktusokat a képviselők között, amelyet mivel egymás kollégái voltak többször lepleztek, viszont annak nagy mértékét metakommunikációs jelzések bizonyították. A hangulat ennek elenére oldott volt, és kellemesen folyt a beszélgetés. A képviselők élvezték a csoportot, mivel ismerősi voltak egymásnak, így gyorsan váltottak a témakörök között és könnyedén beszélgettek mindenről. Bár eredetileg rövidebbre terveztük, ez a fókuszcsoport időben is tovább tartott, mert úgy véltük, a résztvevők szívesen maradnak.

A Kodolányi János Főiskola orosházi kirendeltségén tartott második fókuszcsoportos vizsgálatra a hallgatók körében 2008. április 24.-én került sor. A résztvevők többsége Békés megyei, egy fő azonban Borsod-Abaúj-Zemplén megyei lakos volt. A nemek összetételét illetően többen voltak a nők, mint a férfiak. A csoportban 12 fő vett részt, de néhányuknak korábban el kellett menniük. A moderátoron és a résztvevőkön kívül Dr. Szuromi István, oktató is jelen volt, a vizsgálatba azonban nem kapcsolódott be. A hangulat rendkívül oldott volt, és bár a legfontosabb „szabályként” említettük meg a másik véleményének meghallgatását, sok esetben ezt nem tudták betartani. Többször „klikkekben”, egymásnak mondták el véleményüket egy bizonyos témáról, de nyíltan mindenki előtt, kevesen merték felvállalni azt. Amit kutatóként megtehetünk, az adott szituációban az volt, hogy bízattuk őket, hogy nyugodtan vessék fel esetleg a dologgal kapcsolatos aggályait, hiszen minden résztvevő számára biztosítjuk az anonimitást. Mivel mindenki ismerte a másikat, és ez valójában elkerülhetetlen is volt a részünkről, így a hangulat nagyon oldott volt, esetekben túlságosan is. Mivel a résztvevők átlagéletkora 22 év volt, így a kötetlen beszélgetés alapvető volt és többször fordult elő humorizálás, így többek között a szleng kifejezések is előkerültek. Az interjú éppen ebből az oldottságból adódóan, igyekezte követni a féligstrukturált vezérfonalat, de több esetben került beillesztésre olyan átvezető kérdés, amivel a többi, addig csendesebbnek mutakozó, résztvevőket is be lehetett vonni. A három fókuszcsoportos vizsgálat közül ebben voltak a leginkább megfigyelhetőek a csoportdinamikai folyamatok. Volt néhány domináns személyiség a csoportban, de nem akadályozták meg másokat, sem abban, hogy elmondják véleményük. Több résztvevővel lehetett konstruktívan együtt dolgozni, és egyes témák közös gondolkodásra serkentették a többséget. A témák tekintetében többször inkább egyetértés volt megfigyelhető, néhány alkalommal jelentkeztek csak eltérések az is inkább nemi megosztottságú volt, semmint véleménybeli, ezeknek főleg dominánsabb résztvevőink adtak hangot, természetesen mindezt indulat nélkül.

A harmadik fókuszcsoportos vizsgálatra 2008. május 9.-én az orosházi Művelődési Házban került sor, amely főként a civil szervezeteket, egyesületeket, diáksegítőket, önkénteseket célozta meg. A többszöri telefonos egyeztetések után kulcsinformátorunk végül nem tudott segíteni így sajnos

valószínűleg a rendelkezési idő rövidsége miatt is viszonylag kisszámú résztvevő tudott eljönni a fókuszcsoporthozos vizsgálatra. A jelenlévők között a moderátoron kívül három nő és egy férfi vett részt. Az életkori megoszlásban egyensúly mutatkozott, ketten a fiatalabb, huszonévesek közül, míg ketten az idősebb korosztály tagjai voltak jelen. Közülük ugyancsak ketten diáksegítőként, egyikük egyesületét képviselve és negyedik résztvevő, pedig ifjúsági referensként jött el a vizsgálatra. Az interjú ebben az esetben is igyekezett a féligstrukturált vezérfonalat követni, azonban itt is akadtak ettől való eltérések. Érdekes megjegyezni hogy kiemelkedően domináns személy nem volt a csoportban, mindannyian nagyon toleránsak voltak a másikkal szemben, ritkán vágtak közbe a másik szavába, így bár a hangulat oldottnak mondható, mégis volt egyfajta diplomatikusság a megnyilvánulásokban. Ez valószínűleg abból is következhet, hogy a résztvevők nem ismerték egymást korábban, így az interjú olyan szempontból követhetőbb volt, hogy nem voltak utalások célozgatások, amit esetleg a moderátor nem tudott volna azonosítani. Azonban mivel ismeretlenek voltak egymásnak nem tűnt olyan természetesnek a beszélgetés, voltak kérdések, amelyek erőltetettnek tűnhetnek, ezeket újabb kérdések, újabb témák bevonásával igyekeztünk enyhíteni. A témák nem váltottak ki nagy konfliktusokat, amennyiben eltérő vélemények jelentek meg köztük nem támadták azt, hanem az érvelés módszerét választották. Az interjú során, mivel a résztvevők érdeklődése és tevékenységük köre is a rendezvényekkel kapcsolatos volt, így viszonylag hosszabb időt fordítottunk, ezek megbeszélésére. Emellett azonban mindenképpen meg kell említeni, hogy ebből a csoportból érkezett a legtöbb javaslat az orosházi problémák orvoslására, így a csoport nagyon is konstruktívan működött.

A fókuszcsoporthozos vezérfonala

Az interjúk irányvonalát minden esetben a kutatás előtt meghatározott, vizsgálni kívánt kérdések szabták meg. A fókuszcsoporthozos interjúk módszertanából adódó követelményeknek eleget téve, minden egyes alkalommal vizsgálatunkat nyitó kérdésekkel indítottuk amelyeket, bevezető kérdések követtek. A különböző témakörök közötti ívet az átvezető kérdések biztosították. A kutatás szempontjából releváns témákat kulcskérdések kísérték, amelynek megbeszélését a befejező kérdések követték. Törekedtünk az egyértelmű, érthető, nem eldöntendő kérdések felvetésére.

Kérdések a fókuszcsoporthozos vizsgálatok során:

- Saját diákévek Orosházán?/ Szeretnek-e Orosházán lakni?
- Mennyiben lenne másabb, ha most lennének fiatalok?
- Hogyan látják a mai orosházi ifjúságot?
- Mennyire ismerik, a város vezetői, hogy mit szeretnének az itt élő fiatalok?
- Mennyire veszik figyelembe döntéseiknél a fiatalok igényeit?
- Milyen sportolási, kulturális lehetőséget biztosít jelenleg az Önkormányzat?
- Milyen rendezvény, lehetőség az, amit még ezen felül szervezhetnek?
- Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda. Mit szólnának hozzá, ha létezne? Mennyiben könnyítené meg a fiatalok helyzetét?
- Milyen létesítmények létrehozása segítene abban, hogy az orosházi fiatalok jobban érezzék magukat a városban?
- Mit gondolnak a Városi Diákönkormányzatról?
- Mennyire sikeres? Mitől lehetne, még hatékonyabb?
- Hogyan lehet elérni azt, hogy a fiatalok közül minél többen válasszák otthonuknak Orosházát?

Szociálpszichológiai folyamatok és tapasztalatok

A három fókuszcsoporthozos elemzésénél egy nagyon fontos tényező, amit figyelembe kell vennünk a beszélgetések alatt milyen csoportdinamikai folyamatok zajlanak. A résztvevőkre különböző

nyomások nehezednek, egyrészt az újfajta szituációból adódó kihívások, másrészt a többiekkel szembeni vélemény ellentmondásokból fakadó feszültségek, amelyekkel meg kellett küzdeniük a vizsgálat során.

Ezek több tényezőtől függhetnek, alapvetően befolyásoló a résztvevő személyisége a beszélgetésben és az interakciókban való részvétel foka, minősége és a konszenzus mértéke.

Mindhárom fókuszcsoportban voltak természetesen domináns személyiségek, akik jelentős hatással voltak a csoport működésére. Voltak beszédesebbek és csendesebb emberek, utóbbiak nagyon ritkán szóltak meg, de ennek ellenére rendkívül hasznos információval segítették a témák boncolgatását.

Prioritások és eredmények

A fókuszcsoportos vizsgálatok mindegyikében a féligstrukturált vezérfonalat használtuk, így az eredményeket illetően a tematikusságra, szisztematikusságra törekszünk. Az elemzést és a vélemények kiértékelését hanganyag felvétel alapján végeztük. Gondosan meghallgattuk többször és abból azokat a releváns mondatokat, véleményeket emeltük ki a következőkben, amelyek hozzájárulhatnak kutatási céljaink megoldásához.

Emellett alkalmaztuk a jegyzetalapú gyorselemzési technikát is, amelynek lényege, hogy moderátorunk a beszélgetés alatt és után jegyzetet készített, ezáltal segítve a csoportdinamikai folyamatok megértését.

Orosháza, mint élhető város

A fókuszcsoportokban résztvevők többnyire azt állították, hogy szeretnek Orosházán lakni. Ennek legfőbb oka legfőképpen a kisváros előnyeiből fakadnak, és többeknél a családi háttér sem elhanyagolható tényező.

„Én alapvetően szeretek Orosházán lakni, nekem lehetőségem lett volna, hogy elmenjek innen de, kötődök személyesen a városhoz...”(civil)

„Én szeretem Orosházát, azért mert nem egy nagyváros, ha éppen nem is ismer mindenki mindenkit de, sok mindenki ismerőssel találkozhatunk. És úgy érzem, hogy a nagyvárosok nyüzsgéséhez képest itt viszonylag nyugalom van, és nyugalmas életet lehet élni.”

A személyes kötődés mellett volt, aki a fejlettsége miatt szeret Orosházán lakni, ő egyébként külsőre is meg volt elégedve a várossal:

„...alapvetően én is szeretek itt lakni, bár falusi lévén mindenki kötődik ugye a gyökereihez, de valahogy azért több minden lehetőség adódik a faluhoz képest.” (civil)

A Kodolányi János Főiskola hallgatóival folytatott beszélgetésen azonban többen jelezték, hogy bár Orosházától csak néhány kilométerre vannak, nem látogatják rendszeresen sem a várost, sem rendezvényeket, vagy klubokat. Volt, aki kijelentette, hogy nem szereti a várost: *„Nincs ott semmi.”*

Az orosházi ifjúság

A résztvevők egyetértettek abban, hogy semmi különbség nincs a mostani orosházi fiatalság és a résztvevők akkor fiatalsága között, sőt a helyzet Orosházán nem másabb, mint a környező városokban, nyugaton vagy akár Budapesten.

„Szerintem ők ugyanazokkal a gondokkal küzdenek, mint mi, elégedetlenek voltunk a környezetünkkel... számtalanszor csapatba verődve átmentünk más településre.” (képviselő)

A képviselőkkel folytatott beszélgetésben kiderült, hogy a résztvevők úgy vélték sikerül megtalálni a fiatalokkal a közös hangot, többen hivatkoztak, arra, hogy kiterjedt baráti társaságuk van, amelyeket gyermekeik végett is ismernek. Az orosházi ifjúságról minden csoportból pozitív visszajelzések érkeztek.

„Én úgy érzem, nem jobb, és nem rosszabb az orosházi ifjúságnak a helyzete, mint általánosságban nem szabad rossz vélemény alapján bekegategorizálni, hogy és akkor ez a mai ifjúság nem olyan, mint a mienk... Sokkal több a kihívás... Sokkal inkább meg kellene őket érteni nekünk felnőtteknek...” (képviselő)

A mai fiataloknak nemcsak, hogy sok kihívás elé kel nézniük, ahogyan a fentebb idézett képviselő véleménye is ezt támasztja alá, de megváltoztak a lehetőségek, és ezek legtöbbször anyagi tényezőkhöz vannak rendelve.

„Jó, időben, nyári időben kint lógtunk a Körös parton, itt meg ahhoz, hogy elmenjenek be, kell fizetni egy 1000 forintos nagyságrendű összeget.” (képviselő)

Értékrendek, körülmények

A beszélgetések során több alkalommal kitértek a résztvevők arra, hogy milyen is az orosházi ifjúság értékrendje, így ezt egy külön fejezetben tárgyalnánk. A képviselők szerint az orosháziaiak legerősebb értékeit a család mellett az iskola, ami megadja. Egyik képviselő külön kitért arra, hogy mennyire fontos lehet a gyerekeknek adott esetben a közösség, a helyi gimnázium.

„Egy olyan „táncsicsista”, „orosházista” értékrendet közvetít az iskola, amire büszkék a gyerekek. Tehát azt gondolom, annak idején is az, jó volt hogy büszkék tudtunk lenni, arra az intézményre... Ezek azok a dolgok szerintem, amik a megvásárolható világon túl a mai napig is közvetítenek valamit, olyasmit a gyerekek felé, amiért itt maradnak” (képviselő)

„Az oktatás, ami meghatározza nyilván a gyerek életét és nyilván a szülői háttér. Ennek a kettőnek a talán összhangba hozható pozitív hozzáállása, amiben lokálpatrióta szemléletet is beplántálnak a gyerekekbe...” (képviselő)

Ezzel a véleménnyel, a képviselőkkel folytatott interjún többen egyetértettek, azonban egy ponton a beszélgetés „elment” a fiatalság problémáinak globális értelmezéséhez.

„Sokkal több a csonka család, mint az én környezetemben, gyerekkoromban... van egy félelmem, hogy a pedagógusok között egy kicsivel kevesebb nagy egyéniség van...” (képviselő)

Ezt követően már nem az orosházi fiatalok értékrendje került középpontba, hanem sokkal általánosabb, a mai társadalomban is tapasztalható felfogás. Ezt követően az idősebb és a fiatalabb generáció között vita alakult ki a tekintetben, hogy van e ma értékválság vagy nincs.

K1.: „A legnagyobb gondot ott látom a mai fiataloknál, hogy nincsen kialakult stabil értékítéletük.”

K2.: „Na de bocsáss meg, az egész társadalomban nincsen.”

K1.: „Itt akarom mondani.”

K3.: „Szerintem, nem így van.” (vita) (képviselő)

A képviselők azonban abban egyet értettek, hogy „A közösség rendkívüli megtartó erő.”

Diákmunka lehetőségek

A diákmunkákról a Kodolányi János Főiskola hallgatói és a civil szervezeteket, egyesületeket képviselők, segítők körében beszélgettünk. A résztvevők nem elégedettek az orosházi diákmunka lehetőségekkel, az egyik hallgató jelezte hogy:

„Van Szegeden is, Csabán is, van Orosházán is. Én két éve jelentkeztem az óta sem szóltak.”

Ahogy az egyik résztvevő elmondta Orosházán: *„A Lynomar az egyetlen cég, akik diákokat foglalkoztatnak nyárra.”* Létezik a Meló Diák munkaközvetítő iroda, de egyik fókuszcsoportban sem preferálták a céget.

C1.: „Nagyon szemét cégek. Ahogy csak lehet, ki kell ezeket kerülni.”

C2.: „De hát ez az egyetlen lehetőség, ha 18 éven aluli vagy, hogy legálisan dolgozzál.”

C1.: „Hát ez a baj, igen...Nem tudom, hogy ezt nem e lehetne valamilyen alapítványi oldalról a jogi részét megoldani.”

A civil szervezetek képviselőivel közösen kezdtünk el arról beszélgetni, hogy hogyan lehetne mégis ezt a helyzetet orvosolni. Többféle megoldási javaslat is előkerült de, talán amelyet a legreálisabbnak talált a résztvevők maguk is az az volt, hogy az Önkormányzatnak kellene ebben az ügyben bizonyos fokú felelősséget vállalnia.

„Ez a diákmunka kérdés, ha az önkormányzat is besegítene, ez egy jó dolog lenne, mert tényleg van sok diák, aki vagy rászorul vagy, szívesen töltené így a nyarát.”

„Tehát ha az Önkormányzat hozná létre a maga „melódiájkját” tulajdonképpen... Hogy ne profitorientáltan működjön, és összegyűjthetné a valódi lehetőségeket.”

Diákönkormányzat és egyéb fórumok

Mindhárom fókuszcsoportban rákérdeztünk arra, hogy mennyiben működnek a különböző érdekvédelmi szervezetek és megvannak-e a megfelelő fórumok arra, hogy a fiatalok és a vezetők egymással kommunikálni, problémákat megoldani tudhassanak. A képviselők, korábban erre már kitértünk, meg tudja találni a közös hangot a fiataljaival. A hallgatók ezzel szemben jelezték, hogy nincsenek érdekvédelmi szervezeteik.

„Ennek (érdekvédelemnek, amely tartaná a kapcsolatot a főiskolával és az orosházi önkormányzattal is) akkor lenne értelme, ha nem csak meghallgatnának, hanem próbálnának megoldást is keresni a problémáinkra.”(hallgató)

Bár felsőoktatási szinten tehát nem működik a kapcsolat. Az egyik hallgató úgy fogalmazott, hogy:

„Szerintem abszolút kivitelezhető dolog volna, hogy a polgármester is kijöjjön ide.”

A főiskolások többször utalást tettek arra, hogy hiányolják a város jelenlétét, az együttműködést a főiskola és Orosháza között. Ennek ellenére az orosházi Diákönkormányzat kidolgozott, jól felépített, *„Létezik, van-van komolyan is veszik.”*, vallotta az egyik képviselő.

„K.: Most indultak nem volt közel másfél egy évig lejárt a mandátumuk és most zajlottak le a választások...”

Moderátor: Az önkormányzat mennyire segíti az ő munkájukat?

K.: Ez egy érdekes kérdés ez egy probléma lesz. Formális ez a kapcsolat... Nem volt jellemző, ez a fajta együttműködés, valahogy pro és kontra nem volt kapcsolat keresve.”

Hogy hogyan lehet a formalitás ellen tenni azt több képviselő is egyetértve az erősebb kapcsolatkiépítésben és a felügyeletben látta. Az utóbbi másfél évben, ez a pedagógustámogatás megszűnt, így a Diákönkormányzat sem működött a megfelelő és kellő hatáskokkal. Ennek változtatásával mindannyian egységesen egyetértettek.

„... a korábbi diákönkormányzatoknál mindig volt mellettük egy pedagógussegítő, aki azért odafordult, ha bármi gondjuk volt. És közvetített... Be kell látnunk, hogy ahhoz hogy a gyerekek tudjanak, azért öntevékenyen működni, kell egy összekötő kapocs, mert nem lehet mindent rájuk hagyni ezt vissza, kell majd állítani.” (képvisező)

Közlekedésből fakadó problémák

A közlekedéssel mindhárom fókuszcsoport foglalkozott. A hallgatók mutatták a legnagyobb elégedetlenséget, valószínűleg abból kifolyólag hogy a képzőhelyük a várostól viszonylag nagy távolságra van, és a helyi közlekedés nagy mértékben megnehezíti a be- és a hazajárást. Én magam is tapasztaltam, hogy a buszok viszonylag ritkán, szervezetlenül járnak. Az egyik legnagyobb problémát az okozza hogy a diákok, nemcsak főiskolai de középiskolások nagy többségének 1- 1,5 órát is várakozással kell töltenie. Mint ahogyan elmondták ez tavaszi/őszi időszakban még elviselhető a várakozás, de a téli hónapokban annál kevésbé. A főiskolai hallgatók külön kiemelték, hogy többen el kell, járjanak rendszeresen az előadásokról, amely amellet, hogy kellemetlen, a tanulmányaikban is lemaradást eredményez. A viszonylag nehézkes közlekedésre az egyik orosházi oktatási intézmény egy klubot hozott létre, derült ki az egyik diáksegítőtl.

„Nálunk az iskolában ez megoldott, mert nekünk van egy klubunk és ez egy órától három óráig, nyitva van és ott biliárdozni, számítógépezni, csocsózni lehet, kulturális körülmények között... és valóban kihasználják, tehát élnek ezzel a lehetőséggel.”(civil)

Ezt az alap gondolatot mindannyian jónak tartották az adott csoportban, jött is a következő felvetés, miszerint:

„A buszmegálló mellé kell egy ilyet telepíteni.”

Erre nem csak ebben a csoportból érkezett ötlet, de a főiskolai hallgatók köréből is. Szerintük, hogy nincs egy füstmentes hely ahová be, lehetne ülni, ezzel nagymértékben megoldódhatna. Hiszen ott egy olyan kulturális tér kialakítására láttak esélyt a résztvevők, amely nemcsak a 14-18 éves korosztályt fogadhatná be, de az idősebb korosztályokat is. Ez ellen a létesítmény ellen szólt azonban a civilekkel történő fókuszcsoportos interjú egyik résztvevője, miszerint nem feltétlenül működne, szervezésre lenne szükség a fenntartásához. Emellett utalt a megyeszékhely, Békéscsaba hasonló problémájára is.

„Csabán ugyanúgy a buszpályaudvar mellé épült egy ilyen és most meg lehet nézni, hogy hogy, néz ki... Sőt most már nappal is félelmetes végig menni... ez eredetileg egy diákmelegedőnek épült.”

Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda reflektálása

Mivel erre az intézményre rákérdeztünk a kérdőíves felmérés kapcsán is, ezért mindenképpen fontosnak tartottuk kitérni a fókuszcsoportos vizsgálatoknál is. A civil szervezetek képviselőiből álló csoportban a többség azon a véleményen volt, hogy *„a legnagyobb probléma, hogy akinek a legnagyobb szüksége lenne rá az nem fog bemenni. Az a réteg, aki a leginkább motiválatlan, akinek a leginkább problémát okoz az nem fog bemenni.”* Egyikük szerint nem irodára van szükség, hanem olyan tanácsadóra, aki a gyerekekhez megy az iskolába.

„Orosházán van a MI ÉRTÜNK egyesület, alapítvány, ebben nem vagyok biztos, de ők is foglalkoznak ilyen témákkal, és beszélgetéseket szerveznek, ami szerintem nagyon jó például én nem is hallottam, hogy Orosházán lett volna valaha hasonló amíg én idejártam amit ők csinálnak. Az Arany János utca vége felé van valahol az irodájuk, és hozzájuk be lehet menni gyógyszerért, tusolni, vitaminért, tű-csere programjuk is van, tehát erre szerintem már felnőtt Orosháza.” (civil)

Sportolási lehetőségek

A sportolással kapcsolatosan elmondhatjuk hogy a fókuszcsoportok résztvevői elégedettek bizonyultak a lehetőségek tekintetében. Nem is csoda hiszen Orosházán viszonylag nagy múltra visszatekintő sport élet van jelen. A főiskolai hallgatók szerint sincs a sporttal probléma a városban. Több javaslat felmerült azonban az extrém sportokat kedvelő fiatalok érdekében. Már több éve helyhiány miatt a város különböző területeit veszik igénybe, jelenleg a Piac tér van számukra kijelölve, de az egyik főiskolai hallgató szerint *„nem nagyon vannak”*. A civilek közül is többen hiányolták a helyzet megoldását.

C.:Olyan régóta nyüglődnek azzal, hogy miért nem lehet, annyi kihasználatlan terület van...

C2.:Ennek most nagyon utána mentek ennek az extrém sportlétesítménynek, mert most már nagyon nagy igény van rá Orosházán...

Szórakozóhelyek és szórakozási lehetőségek

A résztvevők mindannyian, mindegyik csoportban külön kiemelték a szórakozási lehetőségek alacsony voltát. Ez gyakorlatilag, mint ahogyan elmondták egyetlen helyet jelent, amely az elmondottak szerint, füstös, és kulturálatlan. A vélemények a szórakozási lehetőségeket illetően negatívak voltak.

„C1.:Legyünk őszinték a városban egyetlenegy szórakozóhely van, amit még az is utál, aki odajár.

C2.:Úgy van.

M.:Melyik ez a szórakozóhely? (közben mindenki elégedetlenkedve kommentálja)

C2.:Nagyon rossz, hogy az a korosztály, nem tud sehova, egy kulturált helyre, nem tud elmenni.

C1.:Egy malom nevű hely, ami kisebb, mint ez, de még azok is szidják, akik odajárnak.

C3.:Tehát szerintem a fiatalágnak ez a legeslegnagyobb problémája, hogy nincs egy olyan hely, ha nem egy füstös kocsmáról beszélünk, ahova szívesen elmenne.

A képviselői fókuszcsoportban az egyik résztvevő főleg a közösségi terek hiányára hívta fel a figyelmet, amelynek nem csak megtartó ereje van, de nagy a szórakozási lehetőségként biztosítása miatt is szükség lenne rájuk.

Rendezvények

Bár a szórakozási lehetőségekhez szervesen kapcsolódnak a rendezvények, a civilek és a hallgatók részéről is több olyan felvetés érkezett, amelynek megvitatása mindenképpen külön fejezetet igényel. A témában talán leginkább kompetensek az egyesületek, szervezetek képviselői adtak leginkább választ az adott témában.

„Nagyon nehéz megmozdítani az embereket. Szerintem ennek az az oka, hogy évekig nem nagyon volt semmi tehát elszoktak attól az emberek, hogy bármin részt vegyenek. Tehát

ezeket kell csinálni és most sajnos innen úgy elkezdni, hogy újra ehhez sajnos pénz kell, mert valószínűleg az első jó néhány bukta lesz, mert elszoktak attól az emberek, hogy elmenjenek.

Véleményük szerint a rendezvények sikertelenségének nem feltétlenül az emberek hiánya az oka vagy, hogy nincs eléggé jól megszervezve.

„M.:Ez költségvetésnek a hiánya vagy inkább az odafigyelésé?

C.:Szerintem inkább költségvetés. Mert akikkel például én is, dolgozom a „Művházon” belül is, vagy akik a városban, csinálnak nagyobb programokat ők, nagyon értenek ehhez a dologhoz és nagyon sok segítséget is, megkapnak minden felől, viszont a költségvetés véges és ez nem feltétlenül a városvezetés hibája, én úgy gondolom.”

Mégis, hogy miből adódhat egyes rendezvények alacsony látogatottsága és miért érzik az emberek mégis azt, hogy nincsenek programok holott, sokan fáradoznak Orosházán azon, hogy színfoltot varázsoljanak kulturális lehetőségekkel a kisváros életébe, erre a következő civilekkel történő beszélgetés foszlány is magyarázatot adhat.

„C1.:Szerintem nagyon bután csinálják Orosházán, minden utcai rendezvényt, tehát mind árakkal, mind egyebekkel de ez már más kérdés...”

C2.:Szerintem annak meg az a baja, hogy 10 éve, ugyanúgy csinálják, tehát ugyanaz a május elseje.

M: Ugyanaz a rendezvény van 10 éve?

C2.:Nem is az, hanem hogy ugyanaz a koncepció. Tehát a május 1. az, kutyás bemutató, rajzverseny, aszfaltrajzoló verseny. És ha egyszer véletlenül kihagynák azt a „nyomvadt” kutyás bemutatót, amit már mindenki rühell, de legyen, mert mindig szokott lenni akkor biztos, hogy örülnének neki, csak már meg vannak ettől is ijedve, mert hogy voltak újabb felvetések, de ezt elutasítják az emberek elsősre...

C3.:De talán pont ez a bevett, mindig ugyanazok a rendezvények, azok, amiknek a legnagyobb a látogatottsága... Egyedül, ami tömegeket tud megmozgatni az az, ami már 30-40 éve mindig ugyanaz.

C1.:Legyünk őszinték, az emberek nagy részének nem komoly kulturális rendezvényekre van igénye.

C4.:Igen...

C3.:Amit én észrevettem, hogy leginkább a kisgyerekes családokat lehet megmozgatni újdonságokkal.

C4.:Való igaz hogy a kisebb gyerekeket, mert ugye most fiatalokról beszélünk inkább sokkal könnyebb kimozdítani a kicsiket. Meg be kell vallani nekik, szól a legtöbb program...

C1.:Az biztos, a legtöbb rendezvényre egy húzónév kell...

Önkormányzati támogatottság

Az előző fejezet utolsó mondatából kiindulva, miszerint a legtöbb rendezvényre húzónév kell, sokba kerül a program finanszírozójának. Érdekelt bennünket, milyen mértékben támogatja a résztvevőket az Önkormányzat, illetve mennyire elégedettek ezzel a helyzettel. Jelen felvetésnél nem feltétlenül anyagi támogatása gondoltunk, hanem arra hogy megvan e a civil szervezetek, alapítványok és a város vezetői közötti együttműködés és segítségnyújtás. A civil szervezetekkel készült fókuszcsoporthoz vizsgálat résztvevői a következőket mondták:

„C1.:Én ehhez hozzá sem szólhatnék... mi költségvetésileg, a Diákönkormányzat, az Önkormányzathoz tartozik, és mi az adott költségvetésen felül, elmondhattuk, volt egy olyan lehetőség... és nekünk maximálisan segítettek.

C2.:Nekünk nincs egy normális helységünk... egy régi épületbe vagyunk, irodahelységet biztosít az önkormányzat számunkra, viszont nem az a hely, ahova a tagság bejár.

C3.:Én pénzről szándékosan nem nyilatkozok, én panaszkodni nem szeretnék. Én egy olyan iskolában dolgozom, ahol legutóbb a bolondballagás azért maradt el, mert nem volt pénz megtankolni a traktorokat...

M.:De az anyagiakon túl támogatásra is gondoltam. Tehát van e valaki, akivel meg tudtok beszélni bizonyos problémákat, ha hiányzik valami?

C3.:A diákönkormányzat, tehát a lehetőség megvan, a megfelelő fórumok megvannak...

C1.:Érkeznek az iskolából a kérések. Amit a legtöbbször hallunk, amit már említettem a hely. A hely, ahol nem feltétlenül van cigaretta füst...

Cégek és kapcsolatuk Orosházával

Mint az a képviselőkkel folytatott beszélgetésből is kiderült, Orosházát iparilag egy viszonylag jól fejlődött városnak tartják. Kitértek a civilek közül is arra hogy sok cég működik a városban mégsem a vérkeringésében. Hiányolták a valódi részvételt.

„C1.:Ők(cégek) gyakran szeretnek követelni, tehát hogy a feltételeket biztosítsák számukra, de hogy tennének... A saját rendezvényeikre, azokra szeretnek költeni, mert azok szépek...

C2.:De nyitni a város felé az nincs.

C3.:Megtehetnék azt az anyagi adottságaikból kifolyólag is, hogy több ilyen dologba belefolyanak, tehát hogy nem csak a munkásokat kérnek ettől az iskolától, hanem esetleg kidolgoznak egy ilyen ösztöndíj programot. Ez tök jó amúgy.”

A főiskolás hallgatók közül volt arra vonatkozólag felvetés, hogy hogyan lehetne a várost gazdaságilag fellendíteni annak ellenére hogy a többi békés megyei kisvároshoz képest nem panaszkodhat, hiszen jó infrastrukturális és ipari háttérrel rendelkezik.

„H1.:Ha most jól megnézzük a környéket, akkor tavaly volt egy beruházás milliós nagyságrendűről beszélhetünk, építettek tanműhelyet azt kihasználják, felújították a hotelt...

H2.:Nem használják ki a tanműhelyet, ...

H3.:Én azt akartam kihozni ebből, hogyha hoznának ide embereket és befektetnének, az épületek azok megvannak.

M.:Nem jó a marketing, a szervezés?

H4.:A városban nincs munkalehetőség. Kijön Gyopároson, van munkalehetőség, viszont a közlekedés az... 4 órával korábban kell kelni...

M.:Szóval, rosszul van megszervezve?

H4.: Hát igen, rosszul van megszervezve.

Mobilitás nyugatra és külföld felé

Természetesen nemcsak Orosházán, de szerte az országban elterjedt és mindennapi a mobilitás, vagyis a külföldön való munkavállalás, esetlegesen letelepedés. A fókuszcsoportokban ellentétesen vélekedtek az adott problémáról. Bár a fiatalok többnyire természetes jelenséggként kezelték a külföldi munkavállalást, mégis nagyobb aggályaik voltak például a hazaköltözést illetően, mint az idősebb generáció résztvevőinek.

„K1.: Ezt én nem tartom rossznak (külföldi munkavállalást)... annyival többet ismer meg a világból, netalán nyelvet tanul, vagy valamilyen szinten elsajátítja más kultúrákba, belelát...

K2.: De nem szakmában dolgoznak.”

Munkalehetőségek és azok kiaknázatlansága

A munkanélküliség mindenhol nagyon nagy problémákat okoz, és nem hiába tartjuk megoldásként számon a munkahelyek gyarodását, hiszen akkor számos állás bizonyos folyamatokat is generálna (magasabb adóbefizetések, több család maradna a városban, nagyobb gyermeklétszám, stb.).

„K1.:Ha talán csökken a különbség az Orosházán elérhető egzisztenciális lehetőségek és a Budapesten vagy az észak-nyugat Dunántúlon külföldön elérhető lehetőségek között, én azt hiszem, hogy még 30 év múlva is hátrányba leszünk lehetőségekben ugyanazon foglalkozások kezdő fizetések tekintetében. A gazdaság fejlesztése az, ami aztán visszahathat abba az irányba is, hogy ha több munkahely van, akkor több adóbevétel van és megteremtődnek a lehetőségek... Számptalan szórakozási lehetőséget nagyon sokan hiányolnak a fiatalok, ami azért nincs, mert nincs rá fizetőképes kereslet...(képviselő)

K2.:Minimálbérből nem fogja megvenni az 1000 forintos belépőt.

K1.:Így van, így van.”

Egyik diáksegítő azonban arra hívta fel a figyelmet, hogy Orosházán bizonyos cégek, komoly munkaerőhiánnyal küzdenek. Az ezekkel való közös együttműködés és tudatos cég és várospolitikai több embernek adhatna munkát.

„Lehetőség, arra hogy munkát találjanak, az van csak, éppenséggel ha elmennek, igen csak javulnak a bérezési lehetőségek... a cégek komoly munkaerőhiánnyal küzdenek csak éppen azokba az állásokba, amiket ők felajánlanak, ha még csak nem is külföldre megy csak Kecskemétig vagy Győrig, jóval magasabb fizetést kapnak...”

Más vélemény szerint, viszont nem (csak) a fizetés alacsony volta miatt vállalna a pályakezdő más helyen állást, hanem Orosháza dinamikus hiányából adódóan is.

„A végzettségnek nem megfelelő munkahely lehetőség ma Orosháza. Bár meg úgy is érzem még, hogy egy szakmával rendelkező fiatalnak megfelelő fizetést tud kapni megfelelő cégeknél, talán azért lenne vesztes Orosháza ha döntenie kellene két kisváros között mert nem az a dinamikus kisváros...” (civil)

Ezzel szemben van, aki kevesli Orosháza ipari, illetve vállalati hátterét és a megoldást főleg a kapcsolatokban, régi élményekben látja. Hogy miért választaná egy pályakezdő fiatal Orosházát végleges otthonául, erre a következőket mondja:

„Visszajönne a városért, visszajönne, mert jól érezte magát, mert itt van a családja, de a munkalehetőség miatt nem jön vissza, mert esetleg a képzettségének, szakértelmének megfelelő állást nem talál...nincsenek cégek, nagyvállalatok ahol elhelyezkedhetne.” (civil)

A civil szervezetekkel folytatott beszélgetésben, az egyik résztvevő egy ösztöndíj programot vázolt fel a jelenlévők előtt, amelyben mindannyian láttak elegendő fantáziát.

„Egyes településeknél láttam sokkal jobban kidolgozott városi ösztöndíj koncepciókat és igenis meg lehet azt mondani, hogy akkor az ösztöndíjnak igenis az a feltétele, hogy akkor két évig a városban vállaljon munkát... és ha már valaki így kezdi el, akkor nagyobb esélye marad itt... de még egyszer mondom ez nem az Önkormányzat, hanem a cégek felelőssége.”

Mi tehát a teendő, avagy a javaslatok megfogalmazása

Elemzői összefoglaló

Mindhárom fókuszcsoporthon akadtak olyan javaslatok, amelyeket véleményünk szerint, érdemes átgondolni. Természetesen, mint ahogyan nagyon sok kisváros, Orosháza sincs egyszerű és könnyű helyzetben.

„Egy szerencsétlen helyen vagyunk óriási konkurenciával: Arad, Békéscsaba, Szeged, Kecskemét és valamiféle attraktivitás tehát ez ügyben elindult valami fejlesztés, mert Orosháza egy viszonylag jól fejlett város. Ami jelentősen elmaradt hasonló településekhez képest az a szolgáltatói szektor. (Közbevágás) Az ipari része Orosházának, úgy érzem rendben van. Ami le van maradva az a szolgáltatói szektor és ugye ki lett találva, hogy Gyopárosfürdőből egy új iparágat, egy idegenforgalmi iparágat kellene sikeríteni, ami szerintem rendben van, de önmagában egy Gyopárosfürdő kevés lesz. Attraktivitások hiányoznak, közösségi terek. (képviselő)

Viszont azt mindenképpen látni érdemes, hogy a jó infrastrukturális háttér, a fiatalok segítése, a gyorsan fejlődő civil szféra és nem utolsósorban a viszonylag nagyszámú lelkes, tenni akaró ember előbb-utóbb eléri a maga elé kitűzött céljait, amihez a tudatos tervezés elengedhetetlen.

„Egy megfelelő szabadidős koncepciót kidolgozni, ami még egyszer mondom az embereknek nem a magas kultúrára, van igénye (...). Másrészt fontos lenne a cégekkel való együttműködés a munkaerő megtartás érdekében egy ösztöndíjrendszer, sőt nemcsak ösztöndíjrendszer, hanem egy olyan támogatási rendszer kidolgozása, ami nem csak azt szolgálja, hogy addig támogassuk, amíg tanul, hanem utána is itt tartjuk (...). A diplomás munkaerőhöz biztos, hogy egy konkrét szolgálati lakás programot kellene (...). De ez egy olyan anyagi teher, hogy ne rugaszkodjunk el a lehetőségektől.”

A lehetőségek természetesen nem minden esetben adóttak azonban összefogással és közép illetve hosszú távú koncepcióval látható és valódi eredmények érhetőek el. A fókuszcsoporthos vizsgálatokat eredményesnek értékelhetjük, amely reményeink szerint, hozzájárul majd az adatok értelmezéséhez és a kutatási célok eléréséhez. Végezetül, egy orosházi főiskolás hallgató gondolatával zárnánk az elemzést: *„Ha sikerülne a város vezetésének jobban odafigyelnie az újabb ötletekre és a visszajelzésekre, nem csökkenne a település népessége, hanem növekedne, ezáltal új vállalkozások, új munkahelyek és megfelelő minőségű szórakozási és közösségi szabadidő eltöltési lehetőségek jönnének létre.”¹*

¹ Lajkó László: A 13-25 éves fiatalok szabadidő eltöltési szokásai Orosházán, KJF Szakdolgozat Orosháza, 2008.

Mellékletek

Fókuszcsoportos vizsgálat I.

A vizsgálat helye: Orosháza, Polgármesteri Hivatal

A vizsgálat ideje: 2008. április 21. 17: 00

Résztevők: a helyi képviselőtestület tagjai

Résztevők száma: 6 fő

Fókuszcsoportos vizsgálat II.

A vizsgálat helye: Orosháza- Gyopárosfürdő

A vizsgálat ideje: 2008. április 24. 14: 00

Résztevők: a Kodolányi János Főiskola hallgatói

Résztevők száma: kb. 12 fő

Fókuszcsoportos vizsgálat III.

A vizsgálat helye: Orosháza, Művelődési Ház

A vizsgálat ideje: 2008. május 8. 17: 00

Résztevők: diáksegítők, civil szervezetek, egyesületek képviselői

Résztevők száma: 5 fő

Moderátor: Pauleczki Andrea